

Jaarverslag 2016 (o.a. ivm ANBI status)

Doel en organisatie

De Vereniging Markdal is in maart 2013 opgericht om ruimtelijk, economisch en maatschappelijk de duurzame ontwikkeling van het Markdal te stimuleren. Om zodoende land en stad te verbinden, een natuurlijk watersysteem met samenhangende biodiversiteit, recreatieve natuurbeleving en versterking van het cultuurhistorisch karakter tot stand te brengen. Daartoe zijn overeenkomsten tot begin 2019 aangegaan met de besturen van Provincie Noord Brabant, gemeenten Alphen-Chaam en Breda en het waterschap Brabantse Delta, die dit met menskracht en de daarvoor geraamde budgetten ondersteunen. Er zijn intentieverklaringen ondertekend door Natuurmonumenten, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer (de TBO's) ter ondersteuning hiervan. De Vereniging bestaat uit een breed samengesteld algemeen beraad van ca 18 personen als afspiegeling van de streek met een dagelijks bestuur van vier personen. Het algemeen beraad komt maandelijks bijeen, bepaalt de richting van de ontwikkelingen en toetst de resultaten. Het ledenaantal van de Vereniging Markdal is in 2016 verder gestaag gegroeid van 136 naar 154. Naast individuele leden zijn ook dorps-, wijk- en buurtverenigingen in het Markdal en diverse natuurverenigingen lid. Zo is er een goed fundament voor breed gedragen ontwikkelingen. De inzet van vrijwilligers bij de ontwikkelingen voor een duurzaam Markdal is groot en nam in 2016 verder toe van 5783 uur toe tot ruim 6400 onbezoldigde uren. Om risico van overbelasting te voorkomen is besloten tot versterking van de bestuurlijke organisatie.

Perspectief voor het Markdal.

De 'rode draad' van de activiteiten in 2016 concentreerde zich rondom het voorstel aan GS met het 'Perspectief voor het Markdal'. Dit is de eerste grote stap op weg naar een duurzaam en vitaal Markdal. Het geeft een omgevingsvisie 'avant la lettre', naast de nadere uitwerking, aanleiding en onderbouwing van de realisatie van de overeenkomst met de provincie gesloten in 2013. Verder bevat het de diverse, waarde toevoegende, ruimtelijke initiatieven, de financiële aspecten en het nieuwe Natuur Netwerk Brabant voor het Markdal.

Naast aankoop van gronden is het Meerwaarde traject uit de Verordening Ruimte van de provincie benut om de benodigde gronden te kunnen verwerven. Dit biedt de gewenste benodigde flexibiliteit om tot integrale oplossingen met maatschappelijke meerwaarde te komen. Onderdeel van het Perspectief voor het Markdal zijn ook de eerder ontwikkelde plannen om de stagnerende ontwikkeling van Strijbeek weer vaart te geven. Dit op verzoek van diverse organisaties.

Veel energie ging naar de transitie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) naar het nieuwe Natuur Netwerk Brabant (NNB) voor het Markdal. Het NNB voorstel gaat uit van robuustheid die de toekomstige klimaatverandering kan opvangen. Dat is mede de kern van het voorgestelde NNB Markdal. Naast de oppervlaktes natuur in ha's zijn daarvoor de (dwars) verbindingen

belangrijk. Zo worden o.a. alle zijbeken gerealiseerd als ecologische verbindingzones, waardoor de samenhang met de hogere gronden met bos en heide op de zandruggen tot stand komt. Voor de hydrologie van een vrij stromende en meanderende Mark werden de benodigde gronden verworven, mede om zo de ecologische doelen van de Kader Richtlijn Water (KRW) te realiseren. Op die manier is het Markdal een van de eerste Nederlandse beekdalen die op basis van de KRW doelen duurzaam hersteld wordt.

Werkwijze

Voor het beschikbaar krijgen van de benodigde gronden bleek het uitgangspunt 'alleen op basis van vrijwilligheid' doorslaggevend voor positieve uitkomsten. Het werken 'van binnenuit' schept een gelijk speelveld met gelijke inbreng van bewoners, grondeigenaren, betrokkenen etc. met een gelijktijdig verloop van de processen. Deze werkwijze blijkt al in de geest van de nieuwe Omgevingswet te zijn, zodat het Markdal proces als pilot geselecteerd werd voor de Omgevingswet. Van de 9 geselecteerden was het Markdal de enige niet-overheidsorganisatie. Tijdens een veldbezoek vanuit het Ministerie van Infrastructuur langs de diverse initiatieven in de streek werd de Vereniging Markdal genomineerd voor de Eenvoudig Beter Trofee die in 2017 uitgereikt zal worden. Via het 'van binnenuit' werken in de geest van de Omgevingswet wordt leerervaring opgedaan. Flexibel werken schuurt nog vaak tegen bestaande kaders bij overheden en andere maatschappelijke organisaties. Een ander essentieel aandachtspunt is de waardering van de inzet van vrijwilligers die de overheid veel werk uit handen nemen. Die waardering zou op vele manieren, maar vooral door werkelijke samenwerking, geuit kunnen worden.

Bij de 'van binnenuit' werkwijze is de informatieoverdracht essentieel. Deze vindt op vele manieren plaats, zoals met brainstormsessies, schetssessies, werkgroep besprekingen, ontwerp- en publieksbijeenkomsten met bewoners, ondernemers, verenigingen, deskundigen, instanties, etc. Het resultaat zijn visies met richtingwijzers die een 'levend document' zijn en uitmonden in een samenhang brengende kijk (SBK) voor het Markdal. Dit vormt de basis voor de bestemmingsplan procedure, die helaas nog op de oude manier doorlopen moet worden.

Gelijktijdig met het verwerven van de benodigde gronden voor hermeandering van de nieuwe loop van de Mark is er gewerkt aan het hydrologisch onderzoek voor een passende waterafvoer. Vele varianten werden besproken waarbij het omgaan met de resterende kanaaldelen veel aandacht vroeg. Evenals de grondwaterstanden en kwelwaterstromen die zowel voor agrarisch grondgebruik als natuur van groot belang zijn. Op basis van deze voorbereidingen kon samen met het waterschap en in afstemming met betrokkenen in het laatste kwartaal opdracht aan Arcadis gegeven worden voor de modelberekeningen van de resulterende waterstanden.

Resultaten Grondverwerving

Aan de basis van de voorkeursvarianten voor de nieuwe loop van de Mark ligt de verwerving van de benodigde gronden, volgens de overeenkomst met de Provincie betreft dat 102 ha door de Vereniging Markdal te verwerven. Dit als een deel van de van oorsprong (in ca 1990) beoogde 395

ha gewenste natuur voor het Markdal. Daarvan was rond het millennium al 204 ha gerealiseerd en resteerde na de NNB herijking (minus 4) nog 187 ha, waarvan er via de Overeenkomst met de provincie 102 gerealiseerd worden. (Resteert 85 ha). Extra zijn 34 ha daar direct op volgend in 2019 te verwerven. Resteren 51 ha, die bovendien direct na 2019 realiseerbaar zijn. Daarmee wordt de totale opgave in het Markdal gerealiseerd en komt er 'rust in het gebied'.

Vervolgens kunnen daar bovenop vanaf 2019 gronden aan de Strijbeekse Beek verworven worden evenals 'buffer' gronden langs de Strijbeekse heide. De werkwijze in het Markdal krijgt hiermee een robuuste uitstraling naar een veel groter gebied waardoor de samenhang versterkt wordt.

Herijking voor Natuur Netwerk Brabant

De voorjaarsbijeenkomst in Ulvenhout was al gericht op de herijking en had als thema 'Een andere kijk op het Markdal'. Niet alleen via de 'Drone opnames' van de bestaande situatie maar ook vanuit de samenhang van belangen in het Markdal en de gewenste structuurversterking met de dwarsbeken en hun ecologische verbindingzones. Duidelijk werd ook aangegeven dat het gaat om het creëren van een duurzaam en vitaal Markdal. Een samenspel van de natuuropgave met de wensen van agrariërs, recreanten e.d. Met vele groeperingen werden de keuzen voor de her begrenzing van het Natuur Netwerk Brabant besproken en toegelicht.

Zoals bij elke herijking worden er keuzes gemaakt. Daarbij gaat de aandacht niet zo zeer uit naar de totale balans en het 'meerdere' maar naar het 'mindere'. Aan de ALV in september zijn de gemaakte keuzen voorgelegd. Veel aandacht ging uit naar het gebied Daesdonck, waar in samenhang met de status verandering op de ene oever strategische gronden op de andere over beschikbaar komen en het agrarische bedrijf door kan functioneren. De ALV besepte dat het niet mogelijk is het iedereen volledig naar de zin te maken, maar dat alle afwegingen transparant zijn en dat er door de robuustheid met de dwarsverbindingen een positieve balans is. De ALV steunde unaniem het gevoerde beleid.

Eind december was er een speciale informatieavond over de voortgang van het gehele proces in De Donk in Ulvenhout met 120 belangstellenden. Toegelicht werden het ruimtelijkproces, het hydrologisch onderzoek, de grondverwerving etc. Met een onafhankelijke gespreksleider werd op de vragen uit het publiek ingegaan. Het geheel van verslag, vragen en antwoorden is ruim verspreid. De krant BNdeStem gaf veel aandacht aan hoe "nieuwe natuur in het Markdal de ruimte krijgt". Op de avond werd ook wederom de belangrijke samenhang met andere onderwerpen benadrukt. Gedeputeerde Johan van den Hout en wethouder Paul de Beer spraken namens de provincie en de beide gemeenten Alphen-Chaam en Breda hun waardering en steun voor dit innovatieve en op resultaat gerichte proces uit.

Kruising te verbreden snelweg met Markdal: “van A58 naar Beter”.

Voor het overleg vanuit de streek met de RWS organisatie Innova58 is een platform ‘van A58 naar beter’ met alle betrokkenen, dorpen, buurtschappen, etc. gevormd. Over de vormgeving knooppunt Annabosch kon overeenstemming bereikt worden met Innova 58. Echter over de beekdalkruisingen van de Mark, de Broekloop en de Chaamse Beek en de passages voor fietsers en voetgangers van de naar 2x3 rijstroken te verbreden A58 vond (en vindt nog steeds in 2017) voortdurend overleg plaats. Knellend was het contrast tussen het werken ‘van binnenuit’ in de geest van Omgevingswet en de vastgelegde procedures van Innova58. Uiteraard kwam dit ook bij het werkbezoek in het kader van de Omgevingswet van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu in augustus aan de orde.

Ontwikkelingen

Voor de realisatie van de nieuwe loop van de Mark, die in stappen concreter wordt, werd een speciale Samenwerkings Overeenkomst (SOK) voor de herinrichting van het Markdal met het waterschap overeengekomen. Via een gezamenlijk stuurteam wordt hier richting aan gegeven.

Hoewel gering zijn al hier en daar toekomstige contouren te onderkennen. Zo worden tijdelijke pachtcontracten gericht op duurzaamheid voor de verkregen gronden uitgegeven, wordt samen met Waterschap en de gemeente Breda de gemotoriseerde vaart tegen gegaan, is er een kleine boomgaard met 250 oude fruitboomrassen geplant en is er ruimte voor een kleine stadmoestuin geboden.

Verenigingsactiviteiten gaven via een kanotocht (op uitnodiging van Kanovereniging Breda), fietstocht en midzomer wandeling voor leden, aandacht aan de ontwikkelingen.

De website en de diverse digitale nieuwsbrieven zorgden voor de informatie aan de streek, betrokkenen en belangstellenden.

Het ledenaantal kende een gestage groei van 134 naar 154. De betrokkenheid is via alle in het Markdal aangesloten, dorpsraden, wijk- en buurtverenigingen en diverse natuurverenigingen vele malen groter.

Stichting

Voor het uitvoerende werk, dat volgt uit de overeenkomst met de provincie om tot realisering van de 100 ha EHS in relatie tot maatregelen voor de kader richtlijn water te komen, is door de Vereniging de Stichting ‘Markdal, duurzaam en vitaal’ opgericht. Procesmanager M. van Miert werkt voor de Stichting om de doelstellingen van de overeenkomst met de Provincie te realiseren. Zie verder het jaarverslag van de Stichting.

Ten slotte

Dit jaar 2016 kenmerkte zich, nog meer als de jaren daarvoor, als een uiterst druk en heel intensief jaar voor de actieve vrijwilligers, bewoners, grondeigenaren en andere betrokkenen. Naast het ambtelijk overleg, de formele zaken en de financiële aspecten is er veel overleg, zijn er bijpraat- en schetsessies, dit alles met gemotiveerde inzet door alle betrokkenen. De visie op het Markdal heeft door alle inzet van ieder steeds meer vorm gekregen. De samenwerking met de Provincie, de gemeenten Alphen-Chaam en Breda en het waterschap Brabantse Delta wordt enerzijds hechter en zal anderzijds helaas formeler kunnen worden tijdens de nodige procedures. In 2017 zullen we de gezamenlijkheid met kracht inbrengen en zo voortzetten.

Vereniging "Markdal duurzaam en vitaal". KvK: nr 57 44 49 78

Het dagelijks bestuur bestond in 2015 uit:

Jettie Rattink, voorzitter

Sjef Langeveld, vicevoorzitter

Joop van Riet, secretaris

Jan Roovers, penningmeester

Het algemeen beraad bestond in 2016 uit:

Gerard van den Boer

Louis Braspenning

Hans van Engen

Toon Goos

Willem-Jan Goossens

Chanan Hornstra

Marian Hulshof

Piet van Iersel

Esther Jansen

Jan Janse tot mei 2016

Joost de Jong

Ton Kroes

Nellie Raedts

Piet van Riel

Dorine Brinkhof van af september 2016

en het dagelijks bestuur.

aldus getekend :

Voorzitter

Secretaris

A handwritten signature in black ink that reads "Rattink". The signature is written in a cursive style with a large, looped initial 'R'.

Jettie Rattink

A handwritten signature in blue ink that reads "Joop". The signature is written in a cursive style with a large, looped initial 'J'.

Joop van Riet